

Analiza wdrażania funduszy UE w RPO 2007-2013 Województwa łódzkiego pod kątem realizacji zasady zrównoważonego rozwoju

Marta Wiśniewska

Projekt współfinansowany przez Szwajcarię w ramach SZWAJCARSKIEGO PROGRAMU
WSPÓŁPRACY Z NOWYMI KRAJAMI CZŁONKOWSKIMI UNII EUROPEJSKIEJ

Metodyka

- Regionalny Program Operacyjny Województwa łódzkiego na lata 2007-2013 (RPO Wł) z września 2007 i listopada 2011 roku
- Szczegółowy opis osi priorytetowych Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa łódzkiego na lata 2007-2013 (Uszczegółowienie RPO Wł)
wersja przyjęta 19 grudnia 2012 roku przez Zarząd Województwa łódzkiego uchwałą nr 2041/12
- Sprawozdanie roczne z wdrażania RPO Wł na lata 2007 – 2013 za 2011 rok wraz z załącznikami
czerwiec 2012 roku
- dokumenty konkursowe, listy beneficjentów, informacje UM i in.

16x

Cel RPO Wł

INTEGRACJA REGIONU Z EUROPEJSKĄ I GLOBALNĄ PRZESTRZENIĄ
SPOŁECZNO-GOSPODARCZĄ JAKO ŚRODKOWOEUROPEJSKIEGO
CENTRUM ROZWOJU, SPRZYJAJĄCEGO ZAMIESZKANIU
I GOSPODARCE ORAZ DĄŻENIE DO BUDOWY WEWNĘTRZNEJ
SPÓJNOŚCI PRZY ZACHOWANIU RÓŻNORODNOŚCI JEGO MIEJSC

Strategia Rozwoju Województwa łódzkiego na lata 2007 – 2020

zidentyfikowane w ramach analizy SWOT główne problemy regionu

Strategiczne wytyczne Wspólnoty dla spójności gospodarczej, społecznej i terytorialnej
na lata 2007-2013

Rozporządzenie (WE) nr 1080/2006

Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia 2007-2013 wspierające wzrost gospodarczy i
zatrudnienie

Krajowy Program Reform na lata 2005-2008 na rzecz realizacji Strategii Lizbońskiej

Cele szczegółowe RPO WŁ

- Poprawa dostępności komunikacyjnej województwa łódzkiego
- Poprawa stanu środowiska naturalnego i bezpieczeństwa energetycznego
- Rozwój innowacyjnej i konkurencyjnej gospodarki w województwie
- Rozwój społeczeństwa informacyjnego
- Zapewnienie dogodnych warunków do rozwoju zasobów ludzkich
- Ożywienie gospodarcze i społeczne na terenach zdegradowanych w obszarach miejskich
- Zwiększanie zdolności absorpcji środków Unii Europejskiej w ramach RPO WŁ

Architektura RPO Wł

OSIE PRIORYTETOWE (6+1) → działania

- Infrastruktura transportowa
- Ochrona środowiska, zapobieganie zagrożeniom i energetyka
- Gospodarka, innowacyjność, przedsiębiorczość
- Społeczeństwo informacyjne
- Infrastruktura społeczna
- Odnowa obszarów miejskich
- Pomoc techniczna

Zrównoważony rozwój w założeniach RPO Wł (1)

(+)

- diagnoza sytuacji społeczno-gospodarczej województwa łódzkiego poświęca ochronie środowiska oddzielny, szczególnie opracowany rozdział, w oparciu o który można sformułować kierunki działań w zakresie ochrony środowiska, niezbędnych do podjęcia w regionie

Zrównoważony rozwój w założeniach RPO Wł (2)

(+)

- zwiększenie efektywności energetycznej ma być według założeń Programu traktowane jako priorytet horyzontalny
- zgodnie z deklaracją RPO Wł łagodzenie i przystosowywanie się do zmian klimatycznych ma być brane pod uwagę przy przygotowywaniu, wybieraniu i realizacji projektów (horyzontalne stosowanie we wszystkich osiach priorytetowych)

„zrównoważona gospodarka przestrzenna odnosząca się do efektów zmian klimatycznych, jak np. unikanie budowy obiektów na obszarach zagrożonych powodzią, standardy budowlane biorące pod uwagę elastyczność wobec ekstremalnych warunków pogodowych itp.”

Zrównoważony rozwój w założeniach RPO Wł (3)

(-)

- RPO Wł zdaje się łączyć realizację zasady zrównoważonego rozwoju jedynie z wdrażaniem osi priorytetowej II OCHRONA ŚRODOWISKA, ZAPOBIEGANIE ZAGROŻENIOM I ENRGETYKA
- RPO Wł nie wiąże rozwoju infrastruktury transportowej ani hydrotechnicznej z zagrożeniami dla walorów przyrodniczych
- RPO Wł postrzega realizację zasady zrównoważonego rozwoju nie przez pryzmat jakości życia obywateli, ich dobrostanu, związanej ściśle z jakością środowiska, ale raczej przez pryzmat wzrostu atrakcyjności i konkurencyjności województwa

Zrównoważony rozwój w opisach priorytetów (1)

(+)

- w opisach 5 spośród 6 osi priorytetowych (nie licząc pomocy technicznej) zidentyfikowano działania wspierające zrównoważony rozwój
- dla większości obszarów kluczowych środowiskowo zaplanowano oddzielne działania: ochrona różnorodności biologicznej i kształtowaniu postaw ekologicznych (II.3), transport kolejowy (I.2), transport miejski (I.4), odnawialne źródła energii (II.9), gospodarka ściekowa (II.1), gospodarka odpadami (II.2)

Zrównoważony rozwój w opisach priorytetów (2)

(+)

- wsparcie poprawy efektywności energetycznej zaplanowano horyzontalnie (nie tylko w ramach działania II.6), w sposób gwarantujący wdrożenie stosownych rozwiązań w przedsięwzięciach polegających na budowie nowych lub modernizacji istniejących obiektów, instalacji itp. (II.7. II.10, V.1, V.2, V.3, V.4, VI.1, VI.2)
- w ramach wielu działań osi priorytetowej III dedykowanej rozwojowi przedsiębiorczości (innowacyjności, konkurencyjności itp.) dostrzega się, co odzwierciedla ich opis, problematykę ochrony środowiska i zrównoważonego rozwoju

Zrównoważony rozwój w opisach priorytetów (3)

- (-)
- RPO WŁ traktuje rozwój transportu rowerowego w sposób marginalny (powiązanie z działaniem dedykowanym rozwojowi transportu drogowego); nie wspomina się o nim w części poświęconej transportowi miejskiemu

Zrównoważony rozwój w opisach priorytetów (4)

(-)

- w działaniu II.4 poświęconemu przeciwdziałaniu powstawaniu i zmniejszaniu skutków powodzi i susz, zwiększeniu zasobów wód powierzchniowych oraz ich ochronie, większość z wymienionych przykładowych projektów to projekty zagrażające ekosystemom wodnym i od wód zależnym oraz kontrproduktywne w stosunku do zwiększania retencji w zlewni – regulacje cieków, kształtowanie przekroju poprzecznego i podłużnego koryt rzecznych, zwiększanie naturalnej retencji dolin rzecznych „z zachowaniem stanu technicznego utrzymania rzek”

Wybór projektów

- tryb konkursowy, tryb indywidualny, tryb systemowy (projekty pomocy technicznej)
- każdy z projektów ubiegających się o dofinansowanie w ramach RPO WŁ podlega ocenie w oparciu o kryteria formalne i merytoryczne
- kryteria formalne:
  - dopuszczające
  - administracyjne
- kryteria merytoryczne:
  - dostępu
  - ogólne
  - szczegółowe

Zrównoważony rozwój w kryteriach wyboru (1)

(-)

- Kryteria oceny formalnej i merytorycznej (na poziomie kryteriów dostępu i ogólnych) nie gwarantują dopuszczenia do realizacji wyłącznie projektów wpisujących się w zrównoważony rozwój województwa:
  - w ocenie formalnej w kryterium „kwalifikowalność projektu” bada się: zgodność projektu z obowiązującymi przepisami krajowymi i unijnymi dotyczącymi m.in. ochrony środowiska oraz zgodność z politykami horyzontalnymi UE, w tym. m.in. „zrównoważonego rozwoju”
  - w ocenie merytorycznej ogólnej – „jeśli dotyczy” - punkty otrzymać można za zastosowanie oszczędnych technologii

Zrównoważony rozwój w kryteriach wyboru (2)

(-)

merytoryczne kryteria szczegółowe:

- w większości przypadków sformułowane bardzo nieprecyzyjnie, nie wiążą przyznawanych punktów z mierzalnymi lub jasno określonymi wskaźnikami, co czyni ocenę w oparciu o nie niezobiektywizowaną
- bardzo często są redundantne (opierają się o tę samą informację)

Działanie II.3. OCHRONA PRZYRODY

Lp.	Kryterium	Punktacja	Wagi	Max
1.	Stopień wpływu realizacji projektu na osiągnięcie efektu ekologicznego	0 – 4	5	20
2.	Stopień wpływu realizacji projektu na zachowanie lub rozwój bioróżnorodności	0 – 4	5	20
3.	Stopień wpływu realizacji projektu na poprawę warunków bytowania dzikich populacji roślin, zwierząt i grzybów	0 – 4	5	20
4.	Wpływ projektu na spójność systemu ekologicznego	0 – 3	3	9
RAZEM				69

Zrównoważony rozwój w kryteriach wyboru (3)

(-)

- przypisane kryteriom wagi w większości przypadków obniżają rangę kryteriów prośrodowiskowych, o ile takie kryteria w ogóle zostały zaproponowane
- dobór kryteriów dla działań w ramach osi nie będącymi typowymi wspierających projekty środowiskowe należy uznać za utraconą szansę na silne wsparcie zrównoważonego rozwoju województwa

Działanie III.4. ROZWÓJ OTOCZENIA BIZNESU

Wsparcie pośrednie przedsiębiorstw – instytucje otoczenia biznesu

Lp.	Kryterium	Punktacja	Wagi	Max
1.	Projekt zakłada zaangażowanie partnerów (np. społecznych, jednostek naukowo – badawczych, zarówno krajowych, jak i zagranicznych)	0 – 4	2	8
2.	Wnioskodawca posiada: akredytowany certyfikat jakości w przedsiębiorstwie, zgodny z wymaganiami normy ISO 9001 lub akredytowany certyfikat Systemu Zarządzania Środowiskowego, zgodny z wymaganiami normy ISO 14001 lub rozporządzenia EMAS	0 – 4	1	4
3.	Wpływ projektu na gęstość sieci instytucji otoczenia biznesu w województwie	0 – 4	2	8
4.	Wpływ projektu na kompleksowość i koncentrację w jednym miejscu usług: doradczych, finansowych, informacyjnych, szkoleniowych, proeksploatacyjnych, proinnowacyjnych i środowiskowych	0 – 4	4	16
RAZEM				36

Zrównoważony rozwój w kryteriach wyboru (4)

(-)

kryteria oceny projektów w ramach działania II.3 *Ochrona przyrody*:

- rozczarowujące i mogą prowadzić do przypadkowego wsparcia z EFRR Co więcej
- nie odnoszą się w ogóle do deklarowanego w ramach działania wsparcia dla kształtowania postaw ekologicznych

Zrównoważony rozwój w kryteriach wyboru (5)

(-)

- dobór kryteriów szczegółowych dla działania II.4 *Gospodarka wodna* sprawia, że w konkursach preferowane będą zbiorniki wodne, a nie projekty rzeczywiście zmniejszających straty powodziowe; takie podejście może spowodować, że wsparcie otrzymają projekty sprzeczne z literą Ramowej Dyrektywy Wodnej(2000/60/WE) i z Dyrektywą ws. Oceny ryzyka powodziowego i zarządzania nim (2007/60/WE)

Działanie II.4. GOSPODARKA WODNA

Lp.	Kryterium	Punktacja	Wagi	Max
1.	Stopień wpływu projektu na poprawę bezpieczeństwa przeciwpowodziowego województwa	0 – 3	4	12
2.	Stopień wpływu realizacji projektu na stan retencji lub przeciwdziałanie skutkom suszy	2 – 4	5	20
3.	Wielofunkcyjność powstałej infrastruktury	0 – 3	3	9
RAZEM				41

Działanie V.2. INFRASTRUKTURA POMOCY SPOŁECZNEJ

Lp.	Kryterium	Punktacja	Wagi	Max
1.	Poprawa jakości usług świadczonych przez placówki pomocy społecznej	0 – 4	5	20
2.	Stopień wpływu projektu na zwiększenie dostępności mieszkańców do usług pomocy społecznej	0 – 4	4	16
3.	Przyczynianie się realizacji projektu do zmniejszenia dysproporcji wewnątrz regionalnych	0 – 4	4	16
4.	Stopień kompleksowości świadczonych usług	0 – 4	3	12
5.	Wpływ projektu na poprawę warunków bezpieczeństwa osób korzystających z usług placówki	0 – 4	2	8
6.	Liczba nowych miejsc pracy bezpośrednio związanych z realizacją projektu	0 – 4	1	4
RAZEM				76

Zrównoważony rozwój w kryteriach wyboru (6)

(+)

- za trafny należy uznać dobór kryteriów dla działania II.2 *Gospodarka odpadami*, wśród których jest i promujące edukację ekologiczną w zakresie funkcjonowania systemu gospodarowania odpadami objętego projektem

Projekty kluczowe (1)

„przedsięwzięcia mające strategiczne znaczenie dla rozwoju województwa, których wdrożenie, których wdrożenie jest istotne z punktu widzenia osiągnięcia zakładanych wskaźników rozwoju społeczno-gospodarczego województwa oraz założeń zawartych w Strategii Rozwoju Województwa łódzkiego na lata 2007-2020”

Projekty kluczowe (2)

- Indykacyjny Wykaz Indywidualnych Projektów Kluczowych RPO Wł zawiera 39 pozycji
- projekty kluczowe planowane do dofinansowania środkami Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR) w kwocie blisko 1,5 mld złotych, co stanowi jedną trzecią całkowitej alokacji dofinansowania wszystkich projektów w RPO Wł.

Projekty kluczowe (3)

- 10 projektów w ramach osi priorytetowej I: INFRASTRUKTURA TRANSPORTOWA (0,5 mld złotych)
- 4 projekty w ramach osi priorytetowej II: OCHRONA ŚRODOWISKA, ZAPOBIEGANIE ZAGROŻENIOM I ENERGETYKA (0,1 mld złotych)
- 4 projektów w ramach osi priorytetowej III: GOSPODARKA, INNOWACYJNOŚĆ, PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ (0,2 mld złotych)
- 3 projekty w ramach osi priorytetowej IV: SPOŁECZEŃSTWO INFORMACYJNE (0,1 mld złotych)
- 7 projektów w ramach osi priorytetowej V: INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA (0,2 mld złotych)
- 11 projektów w ramach osi owej VI: : ODNOWA OBSZARÓW MIEJSKICH (0,3 mld złotych)

Zrównoważony rozwój a projekty kluczowe (1)

(+/-)

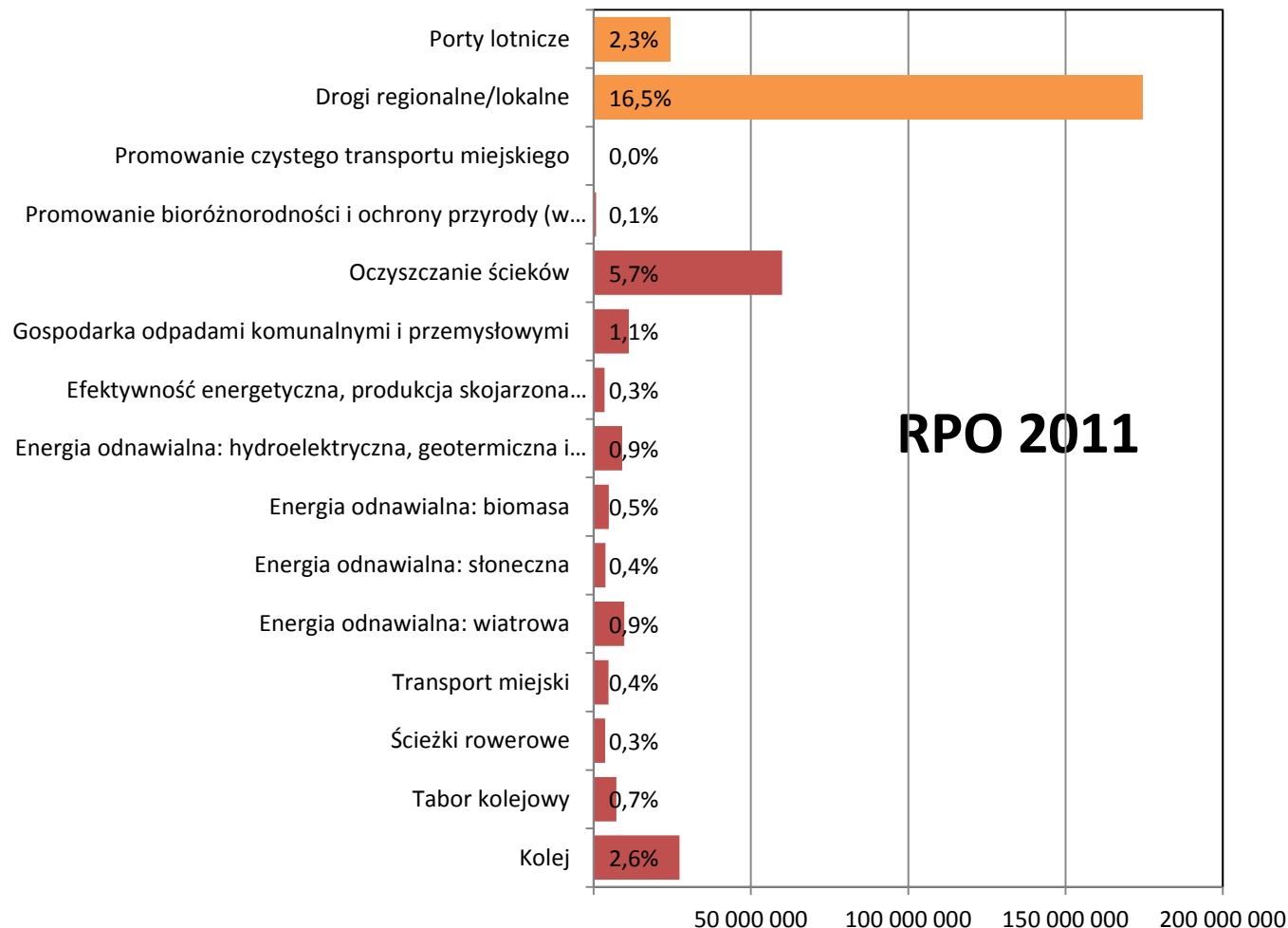
- wśród 39 projektów kluczowych znajduje się 1 z zakresu gospodarki ściekowej, który przyczyni się do poprawy jakości wód oraz poprawy stanu ekosystemów wodnych i od wód zależnych

Zrównoważony rozwój a projekty kluczowe (2)

(-)

- lista projektów kluczowych dowodzi, iż rozwój zrównoważony województwa jest jedynie deklaracją
- zarezerwowanie środków na projekty kluczowe sprawia, że istotnie ograniczana jest dostępność środków w konkursach w ramach poszczególnych działań; w niektórych przypadkach, przy niskiej alokacji środków na działanie może się okazać, iż oprócz projektu kluczowego wsparcie otrzymają jeszcze 1-2 przedsięwzięcia wyłonione w ramach konkursu

Alokacja środków a zrównoważony rozwój (1)

Alokacja środków a zrównoważony rozwój (2)

(+)

zmiana alokacji w okresie 2007 – 2011:

- znacząco wzrosła alokacja na dofinansowanie przedsięwzięć kolejowych

Alokacja środków a zrównoważony rozwój (3)

(-)

zmiana alokacji w okresie 2007 – 2011:

- sumaryczne wsparcie dla obszarów pro-środowiskowych będących przedmiotem niniejszej analizy zmniejszyło się z 15 do 13,8% całkowitego wsparcia EFRR przewidzianego w Programie
- dwukrotnie zmniejszono kwotę dedykowaną dofinansowaniu przedsięwzięć z zakresu gospodarki odpadami
- znaczące zmniejszenie wsparcia EFRR odnotowano także w kategorii interwencji dotyczącej promowania bioróżnorodności i ochrony przyrody

Alokacja środków a zrównoważony rozwój (4)

(-)

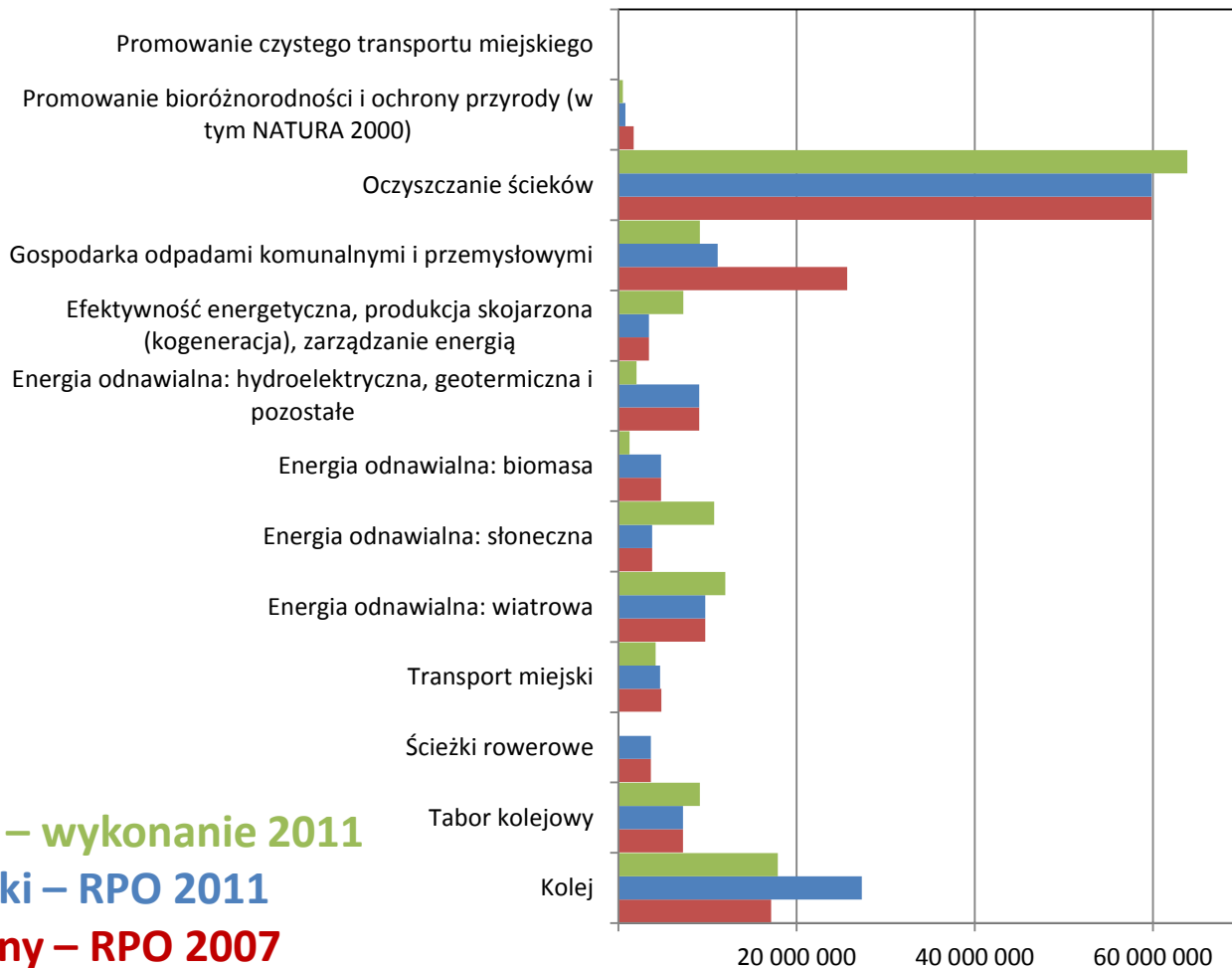
- zaplanowane wsparcie dla transportu drogowego i lotniczego to około 20% całkowitego wsparcia Programu (ponad połowa tych środków dostępna jest dla projektów kluczowych), a dla przyjaznego środowisku – 4% (promowaniu czystego transportu miejskiego nie dedykowano żadnych środków)

Wskaźniki efektu

- lista wskaźników, zwłaszcza rezultatu, przypisanych osi priorytetowej II: OCHRONA ŚRODOWISKA, ZAPOBIEGANIE ZAGROŻENIOM I ENERGETYKA powinna być dłuższa, aby badać więcej środowiskowych skutków wdrażania RPO WŁ
- wśród wskaźników efektu (produktu i rezultatu) osi priorytetowych RPO WŁ I, III, IV, V, VI i VII nie ma żadnych mierzących środowiskowe skutki wdrażania Programu, co potwierdza (podobnie jak kryteria wyboru projektów dla poszczególnych działań) deklaratywność zgodności Programu z zasadą zrównoważonego rozwoju

Wdrażanie RPO Wł: podpisane umowy vs założenia

kolor zielony – wykonanie 2011

kolor niebieski – RPO 2011

kolor czerwony – RPO 2007

Wdrażanie RPO Wł (1)

(+)

- dobre tempo wdrażania (w stosunku do alokacji) środków EFRR przypisanych kategoriom właściwym dla: oczyszczania ścieków (kategoria 46), efektywności energetycznej, produkcji skojarzonej i zarządzania energią (43), energii odnawialnej słonecznej i wiatrowej (40 i 39), taboru kolejowego (18)

Wdrażanie RPO Wł (2)

(-)

- dość dobre tempo wdrażania środków w kategorii 44 – gospodarka odpadami komunalnymi i przemysłowymi oraz wyzwania środowiskowe w tym zakresie nie uzasadniają realokacji środków z działania II.2 *Gospodarka odpadami* oraz zorganizowania tylko jednego naboru wniosków
- postępu we wdrażaniu nie odnotowano w kategorii dedykowanej ścieżkom rowerowym
- łatwość z jaką realokowane są środki pomiędzy poszczególnymi kategoriami interwencji powoduje, że w wielu działaniach prośrodowiskowych realizowanych jest kilka lub kilkanaście projektów

2014-2020: rekomendacje do dyskusji

- 1) Kwestie środowiskowe muszą być traktowane horyzontalnie we wszystkich osiach priorytetowych i działaniach RPO Wł 2014-2020. Horyzontalne podejście do zrównoważonego rozwoju musi być odzwierciedlone w opisach działań, przykładowych przedsięwzięciach możliwych do wsparcia, przede wszystkim zaś kryteriach wyboru projektów.
- 2) Wpisywanie się przedsięwzięć w zrównoważony rozwój regionu powinno być traktowane jako warunkowość (kryterium dopuszczające). We wszystkich działaniach należy wprowadzić kryteria promujące prośrodowiskowe rozwiązania, w tym (o ile to adekwatne) m.in. efektywność energetyczną, wykorzystanie OZE, efektywne wykorzystanie zasobów, łagodzenie i adaptację do zmian klimatu.

2014-2020: rekomendacje do dyskusji

- 3) RPO WŁ 2014-2020 musi wychodzić naprzeciw, zdecydowanie bardziej niż w aktualnej perspektywie finansowej, nie tylko globalnemu wyzwaniu środowiskowemu jakim są zmiany klimatu, ale i problemowi utraty różnorodności biologicznej.

2014-2020: rekomendacje do dyskusji

- 4) Należy jak najszybciej podjąć kroki na rzecz sprawniejszego wdrażania środków przyszłego Programu w prośrodowiskowych kategoriach interwencji, których wdrażanie w aktualnej perspektywie finansowej pozostawiało wiele do życzenia i przyczyniło się do realokacji środków oraz nieosiągnięcia wskaźników efektów. Kroki te powinny dotyczyć promocji działań, szkoleń dla beneficjentów, ale przede wszystkim optymalnej architektury RPO Wł 2014-2020, zasad przyznawania i pozyskiwania funduszy. (kryteria wyboru projektów, zasady kwalifikowalności wydatków, sposób finansowania, listy potencjalnych beneficjentów itp.).

2014-2020: rekomendacje do dyskusji

- 5) Ocena wniosków musi być zobiektywizowana. Punktacja przyznawana w obrębie poszczególnych kryteriów musi uzależniać liczbę punktów osiągnięcia określonej wartości wskaźnika, a nie wynikać z subiektywnej oceny eksperta. Należy wykluczyć stosowanie kryteriów redundantnych (powtarzających tę samą informację). Stosowanie wag adekwatnie do rangi kryterium będzie uzasadnione jedynie wtedy, gdy będą promować rozwiązania zrównoważone środowiskowo.

2014-2020: rekomendacje do dyskusji

- 6) W konkursach w ramach działań związanych z wdrażaniem kategorii interwencji 53 (w nowej perspektywie finansowej także 49 *Dostosowanie do zmian klimatu i łagodzenie ich skutków*), w oparciu o mierzalne i weryfikowalne kryteria, ograniczyć przedsięwzięcia ochrony przeciwpowodziowej do faktycznego zarządzania ryzykiem powodziowym i ograniczania go, kładąc nacisk na kompleksowe rozwiązania w skali zlewni, a także działania adaptacyjne w oparciu o funkcje ekosystemów na obszarach zagrożonych.

2014-2020: rekomendacje do dyskusji

- 7) Ograniczyć listę projektów kluczowych, co do ilości i alokacji środków.
- 8) Projekty kluczowe poddać ocenie wszystkich kryteriów w ramach danego działania, co doprowadzi do weryfikacji listy – ostateczna lista projektów kluczowych powinna być znana nie później niż rok po przyjęciu RPO WŁ 2014-2020.
- 9) Projekty kluczowe powinny być pozostawiane na liście jedynie wtedy kiedy ich wdrażanie rozpocznie się nie później niż 2 lata po starcie Programu. Pozwoli to nie blokować środków na projekty kluczowe – uczynić je dostępnymi w systemie konkursowym.

2014-2020: rekomendacje do dyskusji

- 10) Ocena wniosków i wdrażania Programu (zwłaszcza przy określaniu wskaźników rezultatu) nie może uciekać od weryfikacji informacji podanej przez beneficjenta.
- 11) Dobór alokacji na poszczególne kategorie interwencji musi gwarantować zrównoważony rozwój województwa. Należy zapewnić stabilność alokacji na poszczególne kategorie interwencji (mechanizm powinien dopuszczać zmiany jedynie w wyjątkowych przypadkach).

2014-2020: rekomendacje do dyskusji

- 12) Wskaźniki rezultatu muszą mierzyć zrównoważoność rozwoju województwa i ściśle wiązać się z celami regionalnego programu operacyjnego.
- 13) Należy wdrożyć mechanizm uniemożliwiający dokonywanie rezygnacji z / zmian wielkości wskaźników w zależności od zaawansowania wdrażania poszczególnych działań i osi.

2014-2020: rekomendacje do dyskusji

- 13) Należy stworzyć i wdrożyć mechanizm równomiernego i zgodnego z założeniami wydatkowania środków (ilość konkursów, czas od złożenia wniosku do podpisania umowy itp.).
- 14) Dokumenty RPO WŁ 2014-2020 nie mogą podlegać tak częstym zmianom jak w aktualnej perspektywie finansowej, zagraża to bowiem ich spójności, przejrzystości i poprawności, podważa ideę Programu jako przemyślanej całości, ale przede wszystkim działa na szkodę beneficjentów.

Dziękujemy za uwagę

Projekt współfinansowany przez Szwajcarię w ramach SZWAJCARSKIEGO PROGRAMU
WSPÓŁPRACY Z NOWYMI KRAJAMI CZŁONKOWSKIMI UNII EUROPEJSKIEJ

Związek Stowarzyszeń Polska Zielona Sieć, ul. Sławkowska 12, 31-014 Kraków

